

DOLERENDEN EN AFGESCHIEDENEN 1886—1887

C. Augustijn

Honderd jaar na de Doleantie lijkt het een vanzelfsprekende ontwikkeling, dat de Dolerenden tot vereniging met de Christelijke Gereformeerde Kerk kwamen. In 1886 zag dat er natuurlijk anders uit. In het volgende behandel ik deze materie voor de eerste jaren en alleen voor wat de houding der Dolerenden betreft. De vraag wordt dan: hoe stonden de Dolerenden in de jaren 1886 en 1887 tegenover de Afgescheidenen, speciaal tegenover een samengaan van Afgescheidenen en Dolerenden in één kerkverband?

De formulering in de vorige zin heb ik opzettelijk zo gekozen. Wij zijn gewend aan de term 'de Vereniging van 1892', die een vereniging van twee bestaande, tot op dat moment gescheiden kerken of, zo men wil, kerkgenootschappen vooronderstelt. In 1892 was deze term ook juist. Anders lag dit in 1886.

Om de discussies van de jaren 1886 en 1887 te begrijpen, is het nodig terug te gaan tot Kuypers *Tractaat van de Reformatie der Kerken* van 1883¹. Aan het slot van dit geschrift, waarin Kuyper de plannen voor de komende jaren exact uiteenzet, komt een passage voor over de Afgescheidenen en hun kerken. Kuyper wenst hen niet als een aparte categorie te beschouwen naast de drie die hij onderscheidde: de tamelijk zuivere kerken, de kerken die misschien nog hersteld kunnen worden en de gestorven kerken². Hij zet uiteen: 'Reden hiervan is, dat wij in al deze gescheidene kerken niets anders kunnen noch mogen zien dan doleerende kerken, die zich tijdelijk misschien iets te zelfstandig georganiseerd hebben'³. Deze zinsnede wordt duidelijk, als men bedenkt dat Kuyper slechts plaatselijke kerken als kerken beschouwt. In zijn visie kunnen deze een verband met andere plaatselijke kerken aangaan, maar zonder dat dit beslist noodzakelijk is, tot het wezen der kerk behoort. Als hij spreekt over 'gescheidene kerken' bedoelt hij dus plaatselijke afgescheiden gemeenten. Hij kan ze 'doleerend' noemen, omdat hij in hetzelfde geschrift onderscheidde tussen drie

1. A. Kuyper, *Tractaat van de Reformatie der Kerken*, aan de zonen der reformatie hier te lande op Luther's vierde Eeuwfeest aangeboden, Amsterdam 1883.
2. A. Kuyper, *a.w.*, 197 v.
3. A. Kuyper, *a.w.*, 199.